

សិក្ខាសាលា

ស្តីពីការផ្តល់ចំណេះដឹងផ្នែកច្បាប់លើបញ្ហាបរិស្ថាន

**WORKSHOP ON
MAINSTREAMING LEGAL KNOWLEDGE OF ENVIRONMENTAL ISSUES**

សហការរៀបចំដោយតុលាការកំពូល និងធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី

Co-organized by Supreme Court of Cambodia and Asian Development Bank

រាជធានីភ្នំពេញ ២១-២២ ខែសីហា និង ខេត្តសៀមរាប ២៤-២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧

(PhP & SRp, 21-22 & 24-25, August, 2017)

របៀបវារៈ:

ថ្ងៃទី ១	
ការចុះឈ្មោះ - 8:00am – 9:00am	
<ul style="list-style-type: none"> - អ្នកចូលរួមអញ្ជើញមកដល់ - 8:00am – 8:45am - វាក្ខិន និងភ្ញៀវកិត្តិយសអញ្ជើញមកដល់ - 8:30am – 8:50am - គណៈអធិបតីអញ្ជើញមកដល់ – 09:00am - តំណាងគណៈកម្មការរៀបចំ ប្រកាសអំពីសមាសភាពគណៈអធិបតី វាក្ខិន និង អ្នកចូលរួម 	
- គោរពភ្លេងជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា	
ដំណើរការកម្មវិធីបើកសិក្ខាសាលាជាតិ	
9:00am – 10:00am	
សុន្ទរកថាបើក (៥នាទី)	- ឯកឧត្តម ជិន កេង , អនុប្រធានតុលាការកំពូល តំណាងតុលាការកំពូល
មតិស្វាគមន៍ ដោយតំណាង ADB (០៥ នាទី)	- ដោយលោក Samiuela T. Tukuafu , នាយក ADB ប្រចាំប្រទេសកម្ពុជា
កំណត់សំគាល់ ដោយតំណាង US-EPA (៥នាទី)	- ដោយ ចៅក្រម Mary Kay Lynch , EPA’s Environmental Appeals Board
សេចក្តីផ្តើមនៃអង្គសិក្ខាសាលា (១៥នាទី) - ទស្សនៈវិស័យអំពីប្រធានបទ និងសិក្ខាសាលា	- ដោយ លោក Gregorio Rafael P. Bueta , អ្នកជំនាញគោលនយោបាយ និងច្បាប់, ទីប្រឹក្សា ADB

As of 18 August 2017

<p>- ទស្សនៈវិស័យអំពីបណ្តាញចៅក្រម អាស៊ីស្តីពីបរិស្ថាន និងកិច្ចការរបស់ក្រុម ជំនាញ ADB ជាមួយចៅក្រមបរិស្ថាន និងអំពីច្បាប់ស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាស ធាតុ</p>	
<p>- ការថតរូបរួមគ្នា (១៥ នាទី)</p>	
<p>សម្រាកអាហារសម្រន់ – 10:00am – 10:20am</p>	
<p>កិច្ចប្រជុំពេញអង្គវគ្គទី១៖ បញ្ហាបរិស្ថាន និងស្ថានភាពច្បាប់ស្តីពីបរិស្ថាននៅកម្ពុជា 10:20 am – 12:00nn អ្នកសម្របសម្រួល: ក្រុមការងារ ADB Team</p>	
<p>(1) បទបង្ហាញអំពី៖ តួនាទីសាលាជម្រះក្តី និងតុលាការបរិស្ថាន – បទពិសោធន៍អន្តរជាតិ ដោយ លោក Matthew Baird, អ្នកជំនាញផ្នែកអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពច្បាប់អន្តរជាតិ ទីប្រឹក្សាច្បាប់ ADB (១៥ នាទី)</p> <p>(2) បទបង្ហាញអំពី៖ U.S. EPA’s Environmental Appeals Board – សេចក្តីផ្តើមអំពី សាលាជម្រះក្តីបរិស្ថាន របស់ EPA ហើយ តើសាលាជម្រះក្តីនេះស្ថិតនៅត្រង់ណា នៃរចនាសម្ព័ន្ធសាលាជម្រះក្តីនៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក ដោយ ចៅក្រម Judge Mary Kay Lynch, US-EPA Environmental Appeals Board (១៥ នាទី)</p> <p>(3) បទបង្ហាញអំពីលទ្ធផលនៃការសង្កេតមុនសិក្ខាសាលា៖ ដោយលោក ស្រី Ma. Cecilia T. Sicangco, អ្នកជំនាញផ្នែកការគ្រប់គ្រងព័ត៌មាន (Knowledge Management Specialist - Consultant), ADB និង លោក Gregorio Rafael P. Bueta, អ្នកជំនាញគោលនយោបាយ និងច្បាប់, ទីប្រឹក្សា ADB</p>	
<p>សម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់ – 12:00nn – 1:30pm</p>	
<p>កិច្ចប្រជុំពេញអង្គវគ្គទី២៖ ច្បាប់ស្តីពីបរិស្ថាននៅកម្ពុជា និងសេចក្តីព្រាងក្រមបរិស្ថានថ្មី 1:30 pm – 3:00 pm អ្នកសម្របសម្រួល ៖ ដោយលោក Matthew Baird អ្នកជំនាញផ្នែកអភិវឌ្ឍ សមត្ថភាពច្បាប់អន្តរជាតិ (ទីប្រឹក្សាច្បាប់) ADB</p>	
<p>(1) បទបង្ហាញ៖ សង្ខេបអំពីទស្សនាទាននៃច្បាប់បរិស្ថានសំខាន់ៗរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ដោយ លោក Matthew Baird អ្នកជំនាញផ្នែកអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពច្បាប់អន្តរជាតិ ទីប្រឹក្សា ច្បាប់ ADB (២០នាទី)</p>	

- (2) **បទបង្ហាញ៖** គោលការណ៍ច្បាប់បរិស្ថាននៅកម្ពុជា ដោយចៅក្រម បាយ ច័ន្ទតារាវណ្ណ សាលាឧទ្ធរណ៍ ប្រទេសកម្ពុជា (២០នាទី)
- (3) **បទបង្ហាញ៖** យន្តការដោះស្រាយជម្លោះ នៅក្នុងសេចក្តីព្រាងក្រមស្តីពីបរិស្ថាន និង ធនធានធម្មជាតិ ដោយ **លោកមេធាវី Sam Long** (២០នាទី)
- (4) **សកម្មភាពចូលរួម៖** បែងចែក (TBD)
- (5) សំណួរចម្លើយ

សម្រាកអាហារសម្រន់ – 3:00pm – 3:20pm

កិច្ចប្រជុំពេញអង្គវគ្គទី៣៖ ការអភិវឌ្ឍន៍វិធានពិសេសសម្រាប់រឿងក្តីបរិស្ថាន
3:20 pm – 4:45 pm
អ្នកសម្របសម្រួល/វាគ្មិន ៖ ចៅក្រម Mary Kay Lynch និងចៅក្រម Kathie Stein ពី US EPA

- (1) **បទបង្ហាញ៖** តាមរយៈកិច្ចប្រជុំនេះ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញានឹង៖
  - ពិចារណាអំពីតួនាទីតុលាការក្នុងរឿងក្តីបរិស្ថាន
  - ពិចារណាអំពីគោលការណ៍ណែនាំនៃនីតិវិធីជំនុំជម្រះរឿងក្តីទាក់ទងនឹងបរិស្ថាន
  - ពិភាក្សាអំពីការប្រើវិធាននីតិវិធី (use of procedural rules) អធិបញ្ជា (Standing Order) និងឯកសារគោលការណ៍ណែនាំ (Guidance documents) សម្រាប់ជាមធ្យោបាយក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍វិធានតុលាការសម្រាប់រឿងក្តីបរិស្ថាន, កំណត់រកនីតិវិធីដើម្បីប្រើប្រាស់/លើកស្ទួយវិធានដែលនៅជាធរមានសម្រាប់រឿងក្តីបរិស្ថាន
  - សិក្សាអំពីការអនុវត្តន៍ល្អ ពីតុលាការផ្សេងៗ ដើម្បីអភិវឌ្ឍវិធានតុលាការពិសេស [special court rules] (ក្នុងនោះមានឧទាហរណ៍ពីប្រទេសហ្វីលីពីន និងចិន)។
  - សិក្សាអំពីមធ្យោបាយសម្រាប់ជាជម្រើសនៃការដោះស្រាយជម្លោះរឿងបរិស្ថាន ក្រៅតុលាការ (alternative means of resolving environmental disputes)
- (2) **សកម្មភាពចូលរួម៖** អ្នកចូលរួមនឹងត្រូវបែងចែកជាក្រុម។ ដោយប្រើប្រាស់ព័ត៌មានដែលផ្តល់ឲ្យតាមក្រុមនីមួយៗ យកមកពិភាក្សា ផ្តល់ជាគំនិត ថាតើវិធាននីតិវិធីបរិស្ថានប្រភេទណាដែលសមស្របសម្រាប់តុលាការកម្ពុជា។ បន្ទាប់មក តាមក្រុមត្រូវរាយការណ៍អំពីគំនិតសំខាន់ៗដែលក្រុមបានពិភាក្សា។
- (3) សំណួរ និងចម្លើយ

សេចក្តីសង្ខេបសិក្ខាសាលាថ្ងៃទី១ - 4:45pm – 5:15pm
អ្នកសម្របសម្រួល: លោក **Gregorio Rafael P. Bueta**, អ្នកជំនាញគោលនយោបាយ និងច្បាប់ ទីប្រឹក្សា **ADB**

ថ្ងៃទី ២

កិច្ចប្រជុំពេញអង្គវគ្គទី៤៖ ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននិងការធ្វើផែនការអភិវឌ្ឍន៍

8:30am – 10:00am

អ្នកសម្របសម្រួល/វាគ្មិន៖ លោក **Matthew Baird** អ្នកជំនាញផ្នែកអភិវឌ្ឍសមត្ថភាព
ច្បាប់អន្តរជាតិ (ទីប្រឹក្សាច្បាប់) **ADB**

(1) បទបង្ហាញ៖ តាមរយៈកិច្ចប្រជុំនេះ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញានឹង៖

- យល់ដឹងអំពីទស្សនាទានស្តីពីការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន (**EISs**) និងការធ្វើផែនការអភិវឌ្ឍន៍
- យល់ដឹងអំពីនិន្នាការចុងក្រោយ និងការអភិវឌ្ឍន៍
- សិក្សាថាតើ **EISs** ដែលជាឧបករណ៍មានសារៈសំខាន់យ៉ាងដូចម្តេចសម្រាប់ការការពារបរិស្ថាន និង របៀបដែល **EISs** អាចជួយដល់ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ (Judicial Decision-Making) ។

(4) សកម្មភាពចូលរួម៖ អ្នកចូលរួមនឹងត្រូវបែងចែកជាក្រុម។ ក្រុមនីមួយៗវាយតម្លៃលើករណីដែលជាសម្មតិកម្ម (hypothetical case) ដូចឯកសារសំណួរដែលបានផ្តល់ជូនជាមុនពីអ្នកសម្របសម្រួល ដែលជាសំណួរអង្កេតមុនអង្គសិក្ខាសាលា។ បន្ទាប់មក តាមក្រុមត្រូវវាយការណ៍អំពីគំនិតសំខាន់ៗដែលក្រុមបានពិភាក្សា។

(2) សំណួរ និង ចម្លើយ

សម្រាកអាហារសម្រន់ – 10:00am – 10:20am

កិច្ចប្រជុំពេញអង្គវគ្គទី៥៖ ការពិនិត្យភស្តុតាងក្នុងរឿងក្តីបរិស្ថាន

10:20am – 12:00 pm

អ្នកសម្របសម្រួល/វាគ្មិន៖ ចៅក្រម Judge Kathie Stein, មកពី US EPA

(1) បទបង្ហាញ៖ តាមរយៈកិច្ចប្រជុំនេះ ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញានឹង៖

- ពិចារណាលើបញ្ហាទាក់ទងនឹងភស្តុតាងនៅក្នុងរឿងក្តីបរិស្ថាន
- បានយល់ដឹងអំពីការប្រើប្រាស់ប្រភេទនៃភស្តុតាងផ្សេងៗគ្នា (ឧទាហរណ៍៖ អំពីបច្ចេកទេស អំពីវិទ្យាសាស្ត្រ អំពីសេដ្ឋកិច្ច ។ល។)
- សិក្សាអំពីប្រភពដើម្បីធ្វើការវាយតម្លៃភស្តុតាង និងស្តង់ដារដែលតុលាការអាចទទួលយកបាន (Learn about the threshold assessments of evidence and standards for admissibility)

- សិក្សាអំពីបច្ចេកទេស ឧបករណ៍ និងជំនាញផ្សេងៗ ក្នុងការគ្រប់គ្រង របៀបក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងក្នុងរឿងក្តីបរិស្ថាន (managing the presentation of evidence in environmental cases) ដោយមានការជំនួយពីអ្នកជំនាញ
- សិក្សាអំពីការថ្លឹងថ្លែង និងការវាយតម្លៃភស្តុតាងវិទ្យាសាស្ត្រដែលបានបង្ហាញ និងការពិចារណាក្នុងករណីខ្វះភាពជាក់លាក់។

(2) **សកម្មភាពចូលរួម៖** អ្នកចូលរួមនឹងត្រូវបែងចែកជាក្រុម។ ក្រុមនីមួយៗនឹងឲ្យធ្វើការវាយតម្លៃករណីសម្មតិកម្ម (hypothetical case) ដូចឯកសារសំណួរដែលបានផ្តល់ជូនជាមុន ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍នានាដែលបានធ្វើបទបង្ហាញរួច ហើយស្នើឲ្យធ្វើការសម្រេចអំពីប្រភេទភស្តុតាងដែលចាំបាច់ដើម្បីបញ្ជាក់/អះអាង នូវជំហានដ៏ជាក់លាក់ថា៖ មានធាតុអ្វីខ្លះដែលសំខាន់ជាសារវន្តអាចទទួលយកបាន។ បន្ទាប់មកក្រុមត្រូវឡើងវាយការណ៍អំពីលំហាត់របស់ខ្លួន។

(3) សំណួរ និង ចម្លើយ

សម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់ 12:00pm – 1:30pm

កិច្ចប្រជុំពេញអង្គវគ្គទី៦៖ ច្បាប់ស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ៖ គោលការណ៍ទូទៅ និងការអនុវត្តល្អប្រសើរ 1:30pm –2:45pm
 អ្នកសម្របសម្រួល/វាគ្មិន៖ លោកស្រី **Ma. Cecilia T. Sicangco**, អ្នកជំនាញផ្នែកការគ្រប់គ្រងពុទ្ធិ (Knowledge Management Specialist - Consultant), ADB

បទបង្ហាញ៖ កិច្ចប្រជុំនេះនឹងផ្តល់ជាសេចក្តីផ្តើមសង្ខេបអំពីច្បាប់ស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុក្របខណ្ឌច្បាប់អន្តរជាតិ អំពីករណីប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និង បញ្ហាផ្សេងៗដែលកំពុងជាប់បណ្តឹងនៅតាមសាលាជម្រះក្តីនានា។ បទបង្ហាញនឹងលើកឡើងអំពី៖

- វិធានអន្តរជាតិសំខាន់ៗ (the prevailing international regime) មានដូចជា ឯកសាររបស់ស្ថាប័ន និងកិច្ចព្រមព្រៀង (ក្របខណ្ឌអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (UNFCCC), កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារី (Paris Agreement) ។ល។)
- កាតព្វកិច្ចរបស់ប្រទេសកម្ពុជា និងការរួមភាគទានក្រោមវិធានអន្តរជាតិ (contributions under the international regime)។
- ផលវិបាកដោយសារការប្រែប្រួលអាកាសធាតុទៅលើក្រុមជនងាយរងគ្រោះ (vulnerable groups)
- ឧទាហរណ៍៖ រឿងក្តីអំពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

សម្រាកអាហារសម្រន់ 2:45pm -3:00pm

ការវាយតម្លៃសិក្ខាសាលា
 3:00pm – 4:00pm
 អ្នកសម្របសម្រួល៖ **TBD**

As of 18 August 2017

<p>លទ្ធផលសិក្ខាសាលានឹងយកមកពិភាក្សា, រកចំណុចគន្លឹះសំខាន់ៗ និងសិក្សាស្វែងយល់ទៅលើបទបង្ហាញ និងកិច្ចពិភាក្សា។ អ្នកចូលរួមទាំងអស់នឹងត្រូវសាកសួរដើម្បីឲ្យផ្តល់ការកត់សំគាល់ជំហានបន្ទាប់សម្រាប់តុលាការ និងរបៀបនៃការអនុវត្តមេរៀនបទពិសោធន៍ពីអង្គសិក្ខាសាលា។</p>	
<p>ពិធីបិទសិក្ខាសាលា 4:00pm – 5:00pm</p>	
<p>សំយោគ/ជំហានបន្ទាប់សម្រាប់តុលាការ</p>	<p>ក្រុមការងារ ADB Team និងតុលាការកំពូល</p>
<p>សុន្ទរកថាបិទ</p>	<p>តុលាការកំពូល, ADB និង US-EPA</p>
<p>កម្មវិធីផ្តល់វិញ្ញាបនប័ត្រដល់អ្នកចូលរួម Awarding of Certificates</p>	<p>តុលាការកំពូល និង ADB</p>
<p>បប់សិក្ខាសាលា</p>	